

**UCHWAŁA NR XIX/111/2016  
RADY GMINY NOWA KARCZMA**

z dnia 28 kwietnia 2016 r.

**w sprawie przyjęcia Programu opieki nad zabytkami Gminy Nowa Karczma na lata 2016 - 2019.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2015r. poz. 1515 ze zmianami) oraz art. 87 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz. U. z 2014r. poz. 1446 ze zmianami) Rada Gminy Nowa Karczma uchwala co następuje:

**§ 1.** Przyjmuje się Program opieki nad zabytkami Gminy Nowa Karczma na lata 2016-2019, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

**§ 2.** Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Nowa Karczma.

**§ 3.** Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od daty ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego.

Przewodniczący Rady Gminy

**Ryszard Kleinszmidt**

**PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI  
GMINY NOWA KARCZMA  
NA LATA 2016 - 2019**



## SPIS TREŚCI

1. Wstęp .....	5
2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami .....	6
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce .....	7
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego .....	11
4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami .....	11
4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonywanymi na poziomie województwa i powiatu .....	14
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego .....	20
5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonywanymi na poziomie gminy .....	20
5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy .....	24
5.2.1. Zarys historii obszaru gminy .....	24
5.2.2. Krajobraz kulturowy .....	24
5.2.3. Zabytki nieruchome .....	24
5.2.4. Zabytki ruchome .....	25
5.2.5. Zabytki archeologiczne .....	25
5.2.6. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych .....	32
5.2.7. Dziedzictwo niematerialne .....	32
5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony .....	33
5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków .....	34
5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy .....	36

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń .....	36
7. Założenia programowe .....	38
7.1. Priorytety programu opieki nad zabytkami .....	38
7.2. Kierunki działań programu opieki nad zabytkami .....	39
7.3. Zadania programu opieki nad zabytkami .....	41
8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami .....	42
9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami .....	42
10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami .....	43
11. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków .....	44
12. Część graficzna programu opieki nad zabytkami .....	46

## 1. WSTĘP

Gmina Nowa Karczma to gmina leżąca na terenie Pojezierza Kaszubskiego w centralnej części województwa pomorskiego, w powiecie kościerskim.



Gmina Nowa Karczma liczy 6700 mieszkańców i jest podzielona na 17 sołectw: Będomin, Grabowo Kościerskie, Grabowska Huta, Grabówko, Jasiowa Huta, Liniewko Kościerskie, Lubań, Nowa Karczma, Nowy Barkoczyn, Rekownica, Skrzydłowo, Stary Barkoczyn, Szatarpy, Szpon, Sztofrowa Huta, Szumleś Królewski, Szumleś Szlachecki. Powierzchnia gminy to 11.309 ha, z czego użytki rolne stanowią ponad 7.800 ha. Obszar Gminy charakteryzuje się bardzo urozmaiconą rzeźbą terenu. Na terenie Gminy ustanowiono sześć obszarów należących do Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000, powstały dwa Obszary Chronionego Krajobrazu i Park Krajobrazowy, a także wyznaczono kilkanaście pomników przyrody. Na terenie Gminy Nowa Karczma występują liczne zabytki architektury i budownictwa. Obecnie wojewódzką ewidencją zabytków objęte jest 49 obiektów nieruchomych, z czego 3 figurują w wojewódzkim rejestrze zabytków. Ponadto w rejestrze wpisane jest 17 zabytków ruchomych oraz 18 obiektów i zabytków archeologicznych. Swoistą perłą na obszarze gminy jest XVIII wieczny dworek w Będominie należący niegdyś do twórcy Mazurka Dąbrowskiego Józefa Wybickiego. Obecnie mieści się tam Muzeum

Hymnu Narodowego z wyjątkowo cennymi zbiorami prezentowanymi na ekspozycjach stałych oraz tematycznych wystawach czasowych.

Opracowanie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami ma na celu określenie zasadniczych kierunków działań i zadań na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami, a także poprawę stanu zachowania środowiska kulturowego Gminy i podniesienia jego atrakcyjności poprzez wykorzystanie ich w promocji kultury i rozwoju turystyki na terenie Gminy. Głównym celem tego opracowania jest dążenie do znaczącej poprawy stanu zasobów dziedzictwa kulturowego położonego na obszarze gminy, w szczególności w zakresie zachowania i utrzymania obiektów zabytkowych oraz zachowania krajobrazu kulturowego.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami w szczególności poprzez działania edukacyjne, ma też za zdanie budzić w lokalnej społeczności świadomość wspólnoty kulturowej, roli i znaczenia lokalnych wartości kulturowych i wspólnych korzeni. Wspólna dbałość o zachowanie wartości kulturowych wzmacnia poczucie tożsamości, wspiera identyfikację jednostki z tzw. małą ojczyzną.

## **2. PODSTAWA PRAWNA OPACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI**

Obowiązek sporządzenia gminnego programu opieki nad zabytkami wynika z ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. z 2014r., poz. 1446 z późniejszymi zmianami).

Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Nowa Karczma na lata 2016-2019 zgodnie z art. 87 ust. 2 ustawy ma na celu w szczególności:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;

- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 87 ust. 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wójt sporządza co 2 lata sprawozdanie z realizacji programu, które przedstawia radzie gminy. Program opieki nad zabytkami opracowuje się na okres 4 lat. Po tym okresie będzie on cyklicznie aktualizowany z myślą o zmianach zachodzących w uwarunkowaniach prawnych, administracyjnych oraz stanie zachowania obiektów zabytkowych.

### **3. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE**

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej wskazuje na obowiązek ochrony zabytków w art. 5 „Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego (...). Istotnym elementem tego dziedzictwa są zabytki, które w swych niematerialnych wartościach są dobrem wspólnym.” Art. 82 Konstytucji wskazuje, iż obowiązkiem Obywatela (...) jest troska o dobro wspólne”.

Podstawowym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ustawa wprowadziła podstawowe pojęcia ochrony i opieki nad zabytkami.

Zgodnie z art. 3 ustawy **zabytkiem** jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zgodnie z zapisami ustawy ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania zabytki nieruchome, zabytki ruchome oraz zabytki archeologiczne. Za **zabytki nieruchome** uznaje się zabytki będące, w szczególności krajobrazami kulturowymi, układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi, dziełami architektury i budownictwa, dziełami budownictwa obronnego, obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi, cmentarzami, parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni, miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji. Za **zabytki ruchome** uznaje się zabytki ruchome, będące w szczególności: dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje, numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami, wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego, materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012r., poz. 642 z późniejszymi zmianami) instrumentami muzycznymi, wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi, przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji. Natomiast za **zabytki archeologiczne** uznaje się zabytki archeologiczne, będące w szczególności pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyskami, kurhanami, relikdami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej. Ponadto ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwale zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie, zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków, udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków,



przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę, kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków, uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Opieka nad zabytkiem w rozumieniu ustawy sprawowana jest przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków naukowego badania i dokumentowania zabytku, prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie, korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości, popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Formami ochrony zabytków zgodnie z art. 7 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami są:

- wpis do rejestru zabytków

- rejestr zabytków prowadzony jest przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, sposób prowadzenia rejestru oraz ewidencji zabytków określono w rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. Nr 113, poz. 661).

- uznanie za pomnik historii

- zabytek nieruchomy wpisany do rejestru lub park kulturowy o szczególnej wartości dla kultury może zostać uznany za pomnik historii przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w drodze rozporządzenia wraz z określeniem jego granic,

- utworzenie parku kulturowego

- park kulturowy może zostać utworzony zgodnie z art. 16 ustawy przez radę gminy po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, park kulturowy może powstać w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej,

- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Organami ochrony zabytków zgodnie z art. 89 ustawy są: minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków oraz wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

Opracowanie programu opieki nad zabytkami jest zadaniem własnym samorządu terytorialnego. Zadaniem własnym jednostki samorządu terytorialnego jest m. in. sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, do którego tytuł prawny posiada.

Organ stanowiący gminy może udzielić dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale. Ponadto należy wskazać, iż ochrona zabytków i opieka nad zabytkami winna być uwzględniana również w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Inne uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami znajdują się w:

1. Ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t. j. Dz. U. z 2015r. poz. 199 z późniejszymi zmianami),
2. Ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t. j. Dz. U. z 2013 r. poz. 1409 z późniejszymi zmianami),
3. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (t. j. Dz. U. z 2013r. poz. 1232 z późniejszymi zmianami),
4. Ustawie z dnia 27 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t. j. Dz. U. z 2015r., poz. 1651 z późniejszymi zmianami),

5. Ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t. j. Dz. U. z 2015r. poz. 1774 z późniejszymi zmianami),
6. Ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (t. j. Dz. U. z 2012r. poz. 406 z późniejszymi zmianami),
7. Ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t. j. Dz. U. z 2016r. poz. 239 z późniejszymi zmianami),
8. Ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (t. j. Dz. U. z 2012r. poz. 987 z późniejszymi zmianami),
9. Ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (t. j. Dz. U. z 2012r. poz. 642 z późniejszymi zmianami),
10. Ustawie z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (t. j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1446 z późniejszymi zmianami).

#### **4. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO**

##### **4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami**

##### **Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 i Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020**

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 - 2013 została przyjęta przez Radę Ministrów dnia 21 września 2004 r. i zaktualizowana w 2005 r. jako Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 - 2020 opracowane przez Ministerstwo Kultury. Jest to rządowy dokument tworzący ramy dla nowoczesnego mecenatu państwa w sferze kultury, dla polityki kulturalnej państwa funkcjonującej w warunkach rynkowych, a także dla wspólnoty Polski z Unią Europejską. Strategia została stworzona centralnie dla obszaru całej Polski, ale określa spójne działania horyzontalne, realizowane w regionach. Celem strategicznym jest działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju kulturalnego regionów w Polsce, a celami cząstkowymi są m.in. zachowanie dziedzictwa kulturowego, aktywna ochrona zabytków i wzrost efektywności zarządzania sferą kultury.

Misją Narodowej Strategii Rozwoju Kultury jest: „zrównoważony rozwój kultury jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całość historycznego i cywilizacyjnego dorobku Polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwój regionów.”

Wśród najważniejszych celów strategicznych państwa w zakresie ochrony zabytków wymieniono:

- przygotowanie skutecznego systemu prawno-finansowego wspierania ochrony i opieki nad zabytkami,
- podjęcie prac nad kompleksowym systemem edukacji na rzecz dziedzictwa,
- poszukiwanie instrumentów wzmacniających efekty działalności służby konserwatorskiej,
- ograniczenia uznaniowości konserwatorów poprzez nałożenie na nich odpowiedzialności za postępowanie niezgodne z prawem,
- intensyfikacja ochrony i upowszechnianie dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych.

### **Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” na lata 2004 -2013**

Program jest dokumentem służącym wdrożeniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury. Cel strategiczny został określony jako: intensyfikacja i upowszechnianie dziedzictwa kulturowego, a w szczególności kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych.

Cele całego Programu mają być realizowane w ramach priorytetów i działań:

Priorytet I - Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe.

Działanie 1.2. Kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne – jego celem jest poprawa stanu zachowania zabytków, ich kompleksowa rewaloryzacja i adaptacja do nowych funkcji.

Przyjęto założenie, że realizowane będą projekty o znaczącym wpływie ekonomicznym na rozwój regionalny, w tym szczególnie przyczyniające się do wzrostu dochodów i zwiększenia ilości miejsc pracy.

Działanie 1.3. Zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości przez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych – jego celem jest programowanie i wdrażanie kompleksowych programów dotyczących markowych produktów turystyki kulturowej w Polsce w latach 2004-2020.

Priorytet II - Edukacja i administracja na rzecz dziedzictwa kulturowego.

Działanie 2.1. Rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego ma na celu podniesienie wykształcenia kadr zatrudnionych w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego oraz podniesienie zainteresowania społeczeństwa problematyką ochrony zabytków.

Celem strategicznym programu jest poprawa stanu i dostępności zabytków poprzez:

- tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków,
- kompleksową rewaloryzację zabytków i ich adaptację na cele społeczne,
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- promocję polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą,
- wzmocnienie zasobów ludzkich w sferze ochrony zabytków,
- podnoszenie świadomości społecznej dotyczącej dziedzictwa kulturowego,
- tworzenie warunków rozwoju i ochrony dziedzictwa kulturowego,
- zabezpieczenie zabytków i archiwaliów przed nielegalnym wywozem za granicę.

### **Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014 -2017**

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014-2017 przyjęty został przez Radę Ministrów w dniu 24 czerwca 2014r. Celem głównym Krajowego

Programu jest wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków.

Celami szczegółowymi przedmiotowego programu jest wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce, wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków oraz tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji. Przyjęty dokument ma na celu usprawnienie nadzoru nad służbami konserwatorskimi oraz określenie źródła finansowania inwestycji i procedur administracyjnych związanych z wydawaniem decyzji oraz przyznawaniem funduszy na prace podejmowane w obiektach zabytkowych.

Program ma na celu:

- podniesienie sprawności i skuteczności działań organów ochrony zabytków, w tym jakości merytorycznej decyzji administracyjnych;
- porządkowanie rejestru zabytków oraz stworzenie wiarygodnej metodologicznie diagnozy stanu zachowania zabytków nieruchomych;
- zwiększenie uspołecznienia ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- wdrożenie procesów kształtowania postawy krajobrazowej wśród organów ochrony zabytków;
- zwiększenie zaangażowania samorządów, ze szczególnym uwzględnieniem gmin, w ochronę i opiekę nad zabytkami oraz wzmocnienie zaangażowania społecznego na rzecz ochrony zabytków, w tym propagowanie parków kulturowych.

Uchwalenie programu ujednolici politykę konserwatorską w wymiarze ogólnokrajowym, oraz ułatwi skoordynowanie działań wielu podmiotów skoncentrowanych na ochronie zabytków.

#### **4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonywanymi na poziomie województwa i powiatu**

##### **Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020**

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 przyjęta została przez Sejmik Województwa Pomorskiego w dniu 24 września 2012r. uchwałą nr 458/XXII/12. Strategia jest podstawowym dokumentem strategicznym wytyczającym kierunki rozwoju województwa pomorskiego do roku 2020. Dokument ten opisuje województwo pomorskie, jego otoczenie, mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia. Ponadto wskazuje priorytety, cele strategiczne województwa oraz kierunki działań.

W Strategii wskazano, iż „pomorskie charakteryzują się unikatowym środowiskiem i walorami krajobrazowymi oraz różnorodnością kulturową, wynikającą z tożsamości regionalnej i lokalnej czerpiącej z dziedzictwa Kaszub, Kociewia, Powiśla, Żuław i innych części regionu”.

Strategia nakreśliła wizję województwa pomorskiego w roku 2020, kiedy to województwo pomorskie będzie regionem:

- trwałego wzrostu, w którym uruchamiane i wykorzystywane są zróżnicowane potencjały terytorialne dla wzmocnienia i równoważenia procesów rozwojowych;
- o unikatowej pozycji, dzięki aktywności społeczeństwa obywatelskiego, silnemu kapitałowi społecznemu i intelektualnemu, racjonalnemu zarządzaniu zasobami środowiska, gospodarczemu wykorzystaniu potencjału morza oraz inteligentnym sieciom infrastrukturalnym i powszechnemu stosowaniu technologii ekoefektywnych;
- będącym liderem pozytywnych zmian społecznych i gospodarczych w Polsce i w obszarze Południowego Bałtyku.

Strategia określiła jako wyzwanie strategiczne dla województwa pomorskiego m. in. lepsze zarządzanie przestrzenią dla zmniejszenia presji na środowisko, poprawę bezpieczeństwa powodziowego, a także optymalne wykorzystanie potencjałów terytorialnych (przyrodniczego, krajobrazowego, kulturowego i gospodarczego) dla zapewnienia wysokiej jakości życia).

### **Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego**

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego przyjęty został przez Sejmik Województwa Pomorskiego uchwałą nr 639/XLVI/02 z dnia 30.09.2002r., W dniu 26 października 2009 r. uchwałą Nr 1004/XXXIX/09 Sejmik Województwa

Pomorskiego przyjął zmianę „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego” Dokument ten, w nawiązaniu do strategii rozwoju województwa pomorskiego, określa zasady kształtowania struktury przestrzennej województwa w dłuższym horyzoncie czasowym, w tym: wymagania w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego i ochrony dziedzictwa kulturowego z uwzględnieniem obszarów podlegających szczególnej ochronie. Traktuje też ochronę elementów dziedzictwa kulturowego jako część składową procesu kształtowania i ochrony ładu przestrzennego.

Zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego w ramach systemu ochrony środowiska kulturowego zadania polityki przestrzennej polegają na:

1. Zachowaniu i eksponowaniu przestrzennych świadectw tradycji morskich kraju zespołów województwa, najwartościowszych zespołów i obiektów środowiska kulturowego, wzmacniających wizerunek regionu jako integralnego elementu środowiska kulturowego Europy Bałtyckiej,
2. Zachowaniu różnorodności kulturowej województwa oraz zapewnieniu dostępności zasobów i walorów dziedzictwa kulturowego jako atutu w rozwoju zrównoważonym i konkurencyjności przestrzeni województwa.

Zadania te powinny być realizowane poprzez:

- ochronę różnorodności dziedzictwa kulturowego wykształconego w wyniku wielu procesów kulturowych oraz dóbr kultury współczesnej,
- ochronę zachowanych zespołów obiektów zabytkowych o wyrazistej tożsamości – nawet jeśli poszczególne obiekty nie posiadają wybitnej wartości historycznej lub artystycznej,
- wprowadzanie funkcji umożliwiających efektywne i racjonalne gospodarowanie obiektem zabytkowym,
- unikanie przekształceń przestrzennych mogących zagrażać zasobom dziedzictwa kulturowego, np.: dysharmonijne lub szkodliwe sąsiedztwo,
- stwarzanie przestrzennych warunków dla kontynuacji funkcji tożsamy dla tradycji miejsca,
- eksponowanie w strukturze przestrzennej, w panoramach i sylwetach miejscowości elementów najcenniejszych i udostępnianie miejsc o wysokich walorach kulturowych,



- komponowanie nowych struktur z uwzględnieniem historycznej zabudowy – uzupełnianie istniejących struktur o nowe elementy tworzące harmonijną całość,

- w gminnych dokumentach planistycznych należy:

– zidentyfikować istniejące i potencjalne konflikty funkcjonalno-przestrzenne związane z ochroną walorów kulturowych:

a) zidentyfikować elementy charakterystyczne krajobrazu kulturowego oraz określić zasady ich ochrony (np.: wskazanie wytycznych dotyczących zgodnych z tożsamością miejscowości zasad: posadowienia obiektów na działce, formy obiektu, detalu architektonicznego),

b) określić elementy charakterystyczne w przypadku dóbr kultury współczesnej, które winny zostać zachowane.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego przewidują w związku z tym:

- ochronę i odnowę charakterystycznych zasobów dziedzictwa kulturowego regionu, m. in.: układów urbanistycznych i ruralistycznych, zabytków wsi pomorskiej, dziedzictwa budownictwa ceglanego i drewnianego, obiektów dziedzictwa techniki, zespołów rezydencjalnych, zespołów zieleni urządzonej,

- rewitalizację zabytkowych układów przestrzennych w tym zwłaszcza:

\* obiektów pokolejowych,

\* zabudowy typowo przemysłowej i folwarcznej,

\* zabytkowych struktur mieszkaniowych i wzbogacenie ich o nowe funkcje podwyższające atrakcyjność miejsca,

- obejmowanie ochroną miejsc o wyjątkowych wartościach, gdzie została zachowana historyczna struktura przestrzeni i szczególne walory przyrodniczo krajobrazowe – zalecane formy ochrony to odpowiednie zapisy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub powołanie parku kulturowego,

- uwzględnianie w dokumentach strategicznych i planistycznych stref koncentracji elementów dziedzictwa kulturowego wymagających szczególnej ochrony wartości kulturowych i krajobrazowych.

### **Program opieki nad zabytkami Województwa Pomorskiego na lata 2011-2014**

Uchwałą Nr 91/V/11 z dnia 28 lutego 2011r. Sejmik Województwa Pomorskiego przyjął „Program opieki nad zabytkami województwa pomorskiego na lata 2011-2014” stanowiący aktualizację poprzedniego programu na lata 2007-2010.

Program opieki określa cel, priorytety i typy działań programu opieki nad zabytkami w województwie pomorskim. Celem strategicznym Programu Opieki na lata 2011-2014 jest wzmocnienie poziomu ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym województwa pomorskiego służące zachowaniu zabytków, budowaniu tożsamości regionalnej oraz promocji turystycznej regionu. Cel ten stanowi kontynuację dotychczasowych działań oraz dążenia do znaczącej poprawy stanu zasobów regionalnego dziedzictwa kulturowego. Poprawę rozumieć należy jako uchronienie obiektów zabytkowych i krajobrazu kulturowego przed zniszczeniem oraz polepszenie stanu jego zachowania i utrzymania.

Cel ten realizowany jest w ramach 3 priorytetów:

#### 1. Zachowanie dziedzictwa kulturowego miast i wsi

- zachowanie dziedzictwa kulturowego miast i wsi regionu służące budowaniu tożsamości mieszkańców oraz promocji turystycznej,
- ochrona charakterystycznych elementów krajobrazu kulturowego, w tym zachowanie wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej,
- zachowanie krajobrazu kulturowego wsi pomorskiej,
- ożywienie obszarów zabytkowych zespołów ruralistycznych oraz urbanistycznych,
- zachowanie dziedzictwa architektury obronnej oraz przemysłu i techniki,
- poprawa stanu ochrony i opieki nad zbiorami muzealnymi i archiwalnymi,
- trwałe zachowanie i bezpieczeństwo obiektów zabytkowych,
- ekspozycja najcenniejszych zabytków dziedzictwa kulturowego miast i wsi,

#### 2. Zachowanie kulturowego dziedzictwa morskiego i rzecznoego

- zachowanie dziedzictwa morskiego i rzecznoego służące budowaniu tożsamości mieszkańców oraz promocji turystycznej,
- ochrona krajobrazu kulturowego strefy przybrzeżnej,
- zachowanie zanikającej kultury materialnej portów morskich i rzecznych oraz wsi rybackich,

- odnowa i ożywienie zdegradowanych obszarów portowych i przemysłowych związanych z przemysłem morskim,
- zachowanie i ochrona charakterystycznych obiektów hydrotechnicznych, związanych z zagospodarowaniem wód śródlądowych regionu,
- zachowanie krajobrazu kulturowego charakterystycznych obszarów depresyjnych (Żuławy, Powiśle),
- pielęgnowanie i promocja bogatych tradycji morskich kraju i regionu oraz tradycji lokalnych związanych z życiem codziennym mieszkańców strefy przybrzeżnej,
- ekspozycja najcenniejszych zabytków dziedzictwa morskiego i rzeczno-

### 3. Badanie, dokumentacja i promocja dziedzictwa kulturowego

- specjalistyczne rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych związane z przygotowywanym lub realizowanym procesem inwestycyjnym,
- rozpoznanie zasobów i specyfiki regionalnego dziedzictwa kulturowego,
- promowanie tradycyjnych form i cech regionalnej architektury (w zakresie bryły, detalu architektonicznego, materiału, kolorystyki, rozwiązań konstrukcyjnych),
- edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym,
- promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego służąca kreacji produktów turystyki kulturowej,
- szeroki dostęp do informacji o dorobku kultury regionalnej.

## **Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Ziemi Kościerskiej na lata 2010-2025**

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Ziemi Kościerskiej na lata 2010-2025 została przyjęta przez Radę Powiatu Kościerskiego w dniu 24 września 2010 r. uchwałą Nr LIII/52/2010. Misją strategii jest uczynienie Ziemi Kościerskiej obszarem wysokiej jakości życia.

Strategia uwzględnia IV priorytety rozwojowe:

Priorytet I – Konkurencyjność gospodarcza i atrakcyjność,

Priorytet II – Dostępność komunikacyjna i spójność wewnętrzna,

Priorytet III – Środowisko i racjonalne wykorzystanie zasobów,

Priorytet IV – Zasoby ludzkie i zintegrowane społeczeństwo.

Działania samorządów i pozostałych instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie Strategii mają na celu uczynienie Ziemi Kościerskiej obszarem wysokiej jakości życia. W tym celu samorzady i pozostałe instytucje odpowiedzialne za wdrożenie Strategii będą dążyć do podniesienia konkurencyjności gospodarki regionu, poprawy dostępności komunikacyjnej i spójności wewnętrznej obszaru, poprawy stanu środowiska naturalnego, podniesienia umiejętności i aktywności mieszkańców Ziemi Kościerskiej.

Działania oparte będą o zasadę zrównoważonego rozwoju społeczeństwa i gospodarki, poszanowanie środowiska naturalnego oraz racjonalne wykorzystanie zasobów obszaru. Działania koncentrowane będą na budowaniu nowoczesnego, zdrowego, aktywnego i zintegrowanego społeczeństwa, którego fundamentem jest tożsamość regionalna oparta o kulturę i tradycje kaszubskie, uzupełniona o różnorodność innych elementów kulturowych, występujących na obszarze Ziemi Kościerskiej. Budując wizerunek tego regionu, dla zaakcentowania jego oryginalności oraz wykorzystania i wzmocnienia najsilniejszego wyróżnika kulturowego, jakim jest tożsamość kaszubska (używanie sloganu (hasła) marketingowego: „Ziemia Kościerska – Serce Kaszub”). Dbanie przy tym o zachowanie i pielęgnowanie pozostałych elementów kulturowych występujących na obszarze Ziemi Kościerskiej. Podstawą podejmowanych inicjatyw i projektów jest partnerstwo trójsektorowe, dialog społeczny i współpraca wszystkich odpowiedzialnych za realizację Strategii podmiotów, osób i instytucji.

## **5. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO**

### **5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy**

#### **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nowa Karczma**

Studium jest podstawowym dokumentem kreującym politykę przestrzenną gminy Nowa Karczma w zakresie zachowania i ochrony środowiska kulturowego. Studium przyjęte zostało uchwałą Nr VIII/33/2003 z dnia 4 kwietnia 2003 r. w sprawie przyjęcia Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Nowa Karczma.

Zasoby dziedzictwa kulturowego Gminy Nowa Karczma zostały opisane w rozdziale I.6. W rozdziale tym opisana została charakterystyka ogólna środowiska kulturowego Gminy. Ponadto wskazane zostały tereny i obiekty związane z ochroną dziedzictwa kulturowego oraz zasoby archeologiczne środowiska kulturowego Gminy.

### **Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego**

Problematyka ochrony środowiska kulturowego uwzględniana jest w aktach stanowienia prawa miejscowego, jakimi są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Zgodnie z art. 15 ust. 2 pkt. 4 ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w planie miejscowym określa się obowiązkowo zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Aktualnie na terenie Gminie Nowa Karczma obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla następujących terenów:

1) Uchwała Nr XXXV/184/98 Rady Gminy Nowa Karczma z dnia 16 czerwca 1998r.

<b>Nazwa miejscowości</b>	<b>Teren</b>
Grabówko	pojedyncze działki
Szumleś Szlachecki	
Szatarpy	
Grabowska Huta	
Nowy Barkoczyn	

2) Uchwała Nr XXII/116/00 Rady Gminy Nowa Karczma z dnia 8 listopada 2000r.

<b>Nazwa miejscowości</b>	<b>Teren</b>
Szumleś Królewski	

Nazwa miejscowości	Teren
Szatarpy	pojedyncze działki
Skrzydłowo	
Liniewko Kościerskie	

3) Uchwała Nr X/51/2007 Rady Gminy Nowa Karczma z dnia 10 sierpnia 2007r.

Nazwa miejscowości	Teren
Stary Barkoczyn	pojedyncza działka

4) Uchwała Nr XXIII/117/2008 Rady Gminy Nowa Karczma z dnia 22 października 2008r.

Nazwa miejscowości	Teren
Stary Barkoczyn	pojedyncze działki

5) Uchwała Nr XXXI/157/2009 Rady Gminy Nowa Karczma z dnia 28 lipca 2009r.

Nazwa miejscowości	Teren
Nowa Karczma	część miejscowości

6) Uchwała Nr XXXVII/183/2010 Rady Gminy Nowa Karczma z dnia 11 marca 2010r.

Nazwa miejscowości	Teren
Stary Barkoczyn	pojedyncze działki

7) Uchwała Nr XLI/215/2010 Rady Gminy Nowa Karczma z dnia 21 września 2010r.

Nazwa miejscowości	Teren
Zielona Wieś	cała miejscowość

8) Uchwała Nr XXI/130/2012 Rady Gminy Nowa Karczma z dnia 29 sierpnia 2012r.

<b>Nazwa miejscowości</b>	<b>Teren</b>
Nowy Barkoczyn	pojedyncza działka

9) Uchwała Nr XXVIII/177/2013 Rady Gminy Nowa Karczma z dnia 25 lutego 2013r.

<b>Nazwa miejscowości</b>	<b>Teren</b>
Lubań	cała miejscowość

10) Uchwała Nr XXX/187/2013 Rady Gminy Nowa Karczma z dnia 30 kwietnia 2013r.

<b>Nazwa miejscowości</b>	<b>Teren</b>
Stary Barkoczyn	pojedyncze działki

11) Uchwała Nr XL/256/2014 Rady Gminy Nowa Karczma z dnia 29 kwietnia 2014r.

<b>Nazwa miejscowości</b>	<b>Teren</b>
Grabówko	część miejscowości

12) Uchwała Nr XLII/272/2014 Rady Gminy Nowa Karczma z dnia 6 sierpnia 2014r.

<b>Nazwa miejscowości</b>	<b>Teren</b>
Grabowo Kościerskie	cała miejscowość

13) Uchwała Nr V/34/2015 Rady Gminy Nowa Karczma z dnia 25 marca 2015r.

<b>Nazwa miejscowości</b>	<b>Teren</b>
Nowy Barkoczyn	pojedyncze działki

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego zawierają w swej treści zapisy dotyczące zasad ochrony dziedzictwa kulturowego, zabytków, krajobrazu kulturowego oraz dóbr kultury współczesnej.

## **5.2. Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy**

### **5.2.1. Zarys historii obszaru gminy**

Gmina Nowa Karczma posiada wielowiekową historię o bardzo bogatych i specyficznych układach politycznych, ekonomicznych i gospodarczych. Na Pomorzu toczyły się w powiązaniu z układami władzy i związanej z tym walki o niepodległość i przynależność państwową. Znalazło to odzwierciedlenie w sposobie zagospodarowania oraz kształtowania krajobrazu kulturowego. Formy przestrzenne, które powstały w ciągu historii również i w czasie teraźniejszym kształtują region – jego wygląd.

### **5.2.2. Krajobraz kulturowy**

Krajobraz kulturowy to przestrzeń, historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze. W celu jego ochrony oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi, charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami przewidziano formę ochrony w postaci parku kulturowego.

Na terenie Gminy Nowa Karczma nie występują parki kulturowe.

### **5.2.3. Zabytki nieruchome**

Zgodnie z art. 8 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami rejestr zabytków nieruchomych prowadzi wojewódzki konserwator zabytków. Wpis do rejestru zabytków może nastąpić z urzędu lub na wniosek właściciela zabytku bądź użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy (art. 9 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Przedmiotowego wpisu dokonuje wojewódzki konserwator zabytków wydając decyzje administracyjną.



Na terenie Gminy Nowa Karczma znajdują się 52 obiekty zabytkowe ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków. Spośród nich 3 obiekty zabytkowe ujęte są w Rejestrze Zabytków Województwa Pomorskiego.

#### 5.2.4. Zabytki ruchome

Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków województwa pomorskiego to wyposażenie jednego z kościołów na terenie Gminy Nowa Karczma. Jednakże ze względu na bezpieczeństwo obiektów nie podaje się szczegółowych danych na temat zabytków ruchomych.

#### 5.2.5. Zabytki archeologiczne

Na terenie Gminy Nowa Karczma wydzielono kilkadziesiąt stanowisk archeologicznych. W liczbie tej znajdują się stanowiska płaskie (osady, cmentarzyska, punkty i ślady osadnictwa) niewidoczne na powierzchni ziemi oraz stanowiska o własnej formie krajobrazowej, takie jak grodziska oraz cmentarzyska kurhanowe. Stanowiska archeologiczne na terenie Gminy zostały zlokalizowane w miejscowościach: Będomin, Grabówko, Grabowo Kościerskie, Grabowska Huta, Jasiowa Huta, Liniewko Kościerskie, Lubań, Nowa Karczma, Nowy Barkoczyn, Śledziowa Huta, Rekownica, Skrzydłowo, Skrzydłówko, Stary Barkoczyn, Szpon, Sztofrowa Huta, Szumleś Królewski, Lubieszyniek. Do wojewódzkiej ewidencji zabytków wpisano 185 stanowisk archeologicznych z terenu Gminy Nowa Karczma.

L.p.	Miejscowość	Nr stan.	Rodzaj stanowiska	Chronologia	nr ob. AZP; nr st.
1	GRABOWO KOŚCIERSKIE	1	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	HALLSTATT D	
2	GRABOWO KOŚCIERSKIE	2	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	
3	GRABOWO KOŚCIERSKIE	3	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNY OKRES WPLYWÓW RZYMSKICH	
4	GRABOWO KOŚCIERSKIE	4	PUNKT OSADNICZY	PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE	16-39;9;
5	GRABOWO KOŚCIERSKIE	5	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	16-39;10;
6	GRABOWO KOŚCIERSKIE	6	ŚLAD OSADNICTWA	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	16-39;11;

7	GRABOWO KOŚCIERSKIE	7	PUNKT OSADNICZY	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	16-39;12;
8	GRABOWO KOŚCIERSKIE	8	PUNKT OSADNICZY	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	16-39;13;
9	GRABOWO KOŚCIERSKIE	9	PUNKT OSADNICZY	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	16-39;14;
10	GRABOWO KOŚCIERSKIE	10	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	16-39;15;
11	GRABOWO KOŚCIERSKIE	11	ŚLAD OSADNICTWA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	16-39;16;
12	GRABOWSKA HUTA	1	HUTA SZKŁA	EPOKA NIEOKREŚLONA	
13	GRABOWSKA HUTA	2	OSADA	NEOLIT	15-40;47;
14	GRABOWSKA HUTA	3	PUNKT OSADNICZY	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	15-40;48;
15	GRABOWSKA HUTA	4	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	15-40;49;
16	GRABOWSKA HUTA	5	PUNKT OSADNICZY	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	15-40;50;
17	GRABOWSKA HUTA	6	PUNKT OSADNICZY	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	15-40;51;
18	GRABOWSKA HUTA	7	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	15-40;52;
19	GRABOWSKA HUTA	8	ŚLAD OSADNICTWA	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	15-40;53;
20	GRABOWSKA HUTA	9	ŚLAD OSADNICTWA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	15-40;54;
21	GRABOWSKA HUTA	10	OSADA?	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	15-40;10;
22	GRABOWSKA HUTA	11	OSADA?	NEOLIT	15-40;56;
23	GRABOWSKA HUTA	12	ŚLAD OSADNICTWA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	15-40;57;
24	GRABOWSKA HUTA	13	PUNKT OSADNICZY	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	15-40;13;
25	GRABOWSKA HUTA	14	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	15-40;59;
26	GRABOWSKA HUTA	15	CMENTARZYSKO KURHANOWE	EPOKA NIEOKREŚLONA	
27	GRABOWSKA HUTA	16	HUTA SZKŁA	OKRES NOWOŻYTNY	
28	BĘDOMIN WIELKI	1	GRODZISKO?;	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE?; -	16-39;31;
29	BĘDOMIN WIELKI	2	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNA EPOKA ŻELAZA?	16-39;32;
30	BĘDOMIN WIELKI	3	CMENTARZYSKO KURHANOWE	EPOKA NIEOKREŚLONA	16-39;30;
31	BĘDOMIN WIELKI	4	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	16-39;33;
32	BĘDOMIN WIELKI	5	ŚLAD OSADNICTWA	ŚREDNIOWIECZE	16-39;34;
33	BĘDOMIN WIELKI	6	PUNKT OSADNICZY	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	16-39;35;
34	GRABÓWKO	1	GRODZISKO	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	16-39;57;

35	GRABÓWKO	2	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	16-39;58;
36	GRABÓWKO	3	CMENTARZYSKO	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	16-39;59;
37	GRABÓWKO	4	ZNALEZISKO LUŻNE	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	16-39;23;
38	GRABÓWKO	5	CMENTARZYSKO KURHANOWE	EPOKA NIEOKREŚLONA	16-40;18;
39	GRABÓWKO	6	CMENTARZYSKO; ZNALEZISKO LUŻNE; ŚLAD OSADNICTWA	EPOKA NIEOKREŚLONA; WCZESNA EPOKA ŻELAZA	16-39;17;
40	GRABÓWKO	7	CMENTARZYSKO KURHANOWE	EPOKA NIEOKREŚLONA	16-39;18;
41	GRABÓWKO	8	ZNALEZISKO LUŻNE; ZNALEZISKO LUŻNE; PUNKT OSADNICZY	EPOKA KAMIENIA; WCZESNA EPOKA ŻELAZA; WCZESNA EPOKA ŻELAZA	16-39;19;
42	GRABÓWKO	9	ZNALEZISKO LUŻNE; PUNKT OSADNICZY; PUNKT OSADNICZY	WCZESNA EPOKA ŻELAZA; WCZESNA EPOKA ŻELAZA; ŚREDNIOWIECZE	16-39;20;
43	GRABÓWKO	10	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	16-39;21;
44	GRABÓWKO	11	ŚLAD OSADNICTWA	NEOLIT	16-39;22;
45	GRABÓWKO	12	PUNKT OSADNICZY	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	16-39;24;
46	GRABÓWKO	13	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	16-39;25;
47	GRABÓWKO	14	ŚLAD OSADNICTWA	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	16-39;26;
48	GRABÓWKO	15	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	16-39;27;
49	GRABÓWKO	16	ŚLAD OSADNICTWA	ŚREDNIOWIECZE	16-39;28;
50	GRABÓWKO	17	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	16-39;29;
51	GRABÓWKO	18	ŚLAD OSADNICTWA	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	16-40;45;
52	GRABÓWKO	19	PUNKT OSADNICZY	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	16-40;19;
53	GRABÓWKO	20	ŚLAD OSADNICTWA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	16-40;20;
54	GRABÓWKO	21	ŚLAD OSADNICTWA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	16-40;21;
55	GRABÓWKO	22	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	16-40;22;
56	GRABÓWKO	23	ŚLAD OSADNICTWA	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	16-40;23;
57	GRABÓWKO	24	PUNKT OSADNICZY	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	16-40;24;
58	GRABÓWKO	25	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	16-40;25;
59	GRABÓWKO	26	PUNKT OSADNICZY	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	16-40;40;
60	GRABÓWKO	27	ŚLAD OSADNICTWA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	16-40;41;
61	GRABÓWKO	28	PUNKT OSADNICZY	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	16-40;42;
62	GRABÓWKO	29	ŚLADY OSADNICTWA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	16-40;43;
63	GRABÓWKO	30	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	16-40;44;
64	JASIOWA HUTA	1	PUNKT OSADNICZY; HUTA SZKŁA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE; OKRES NOWOŻYTNY	15-40;97;
65	JASIOWA HUTA	2	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	15-40;96;
66	JASIOWA HUTA	3	PUNKT OSADNICZY	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	15-40;98;
67	JASIOWA HUTA	4	ŚLAD OSADNICTWA	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	15-40;99;

68	JASIOWA HUTA	5	PUNKT OSADNICZY	PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE	15-40;100;
69	JASIOWA HUTA	6	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	15-40;101;
70	JASIOWA HUTA	7	ŚLAD OSADNICTWA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	15-40;102;
71	JASIOWA HUTA	8	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	15-40;103;
72	JASIOWA HUTA	9	PUNKT OSADNICZY	PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE	15-40;104;
73	JASIOWA HUTA	10	ŚLAD OSADNICTWA	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	15-40;105;
74	LUBAŃ	1	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	16-39;53;
75	LUBAŃ	2	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	16-39;54;
76	LUBAŃ	3	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	HALLSTATT D	
77	LUBAŃ	4	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNY I ŚRODKOWY OKRES LATEŃSKI	16-39;56;
78	LUBAŃ	5	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	16-39;55;
79	LUBAŃ	6	ŚLAD OSADNICTWA	NEOLIT	16-39;44;
80	LUBAŃ	7	PUNKT OSADNICZY	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	16-39;45;
81	LUBAŃ	8	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	16-39;46;
82	LUBAŃ	9	ŚLAD OSADNICTWA	ŚREDNIOWIECZE	16-39;47;
83	LUBAŃ	10	PUNKT OSADNICZY	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	16-39;48;
84	LUBAŃ	11	PUNKT OSADNICZY	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	16-39;49;
85	LUBAŃ	12	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	16-39;50;
86	LUBAŃ	13	ŚLAD OSADNICTWA	ŚREDNIOWIECZE	16-39;51;
87	LUBAŃ	14	PUNKT OSADNICZY	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	16-39;52;
88	NOWA KARCZMA	1	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	HALLSTATT D	16-40;60;
89	NOWA KARCZMA	2	ŚLAD OSADNICTWA; CMENTARZYSKO?	NEOLIT?; HALLSTATT D	16-40;61;
90	NOWA KARCZMA	3	CMENTARZYSKO KURHANOWE	EPOKA NIEOKREŚLONA	16-40;57;
91	NOWA KARCZMA	4	OSADA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	16-40;56;
92	NOWA KARCZMA	5	SKARB	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	16-40;62;
93	NOWA KARCZMA	18	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	16-39;36;
94	NOWA KARCZMA	19	ZNALEZISKO LUŻNE	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	
95	REKOWNICA	1	CMENTARZYSKO	HALLSTATT D	16-39;7;
96	REKOWNICA	2	CMENTARZYSKO	HALLSTATT D	16-39;8;
97	REKOWNICA	3	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	16-39;6;
98	SKRZYDŁOWO	1	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	16-40;51;
99	SKRZYDŁOWO	2	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	16-40;59;

100	SKRZYDŁÓWKO	1	GRODZISKO WYŻYNNE	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	16-40;54;
101	SKRZYDŁÓWKO	2	CMENTARZYSKO; CMENTARZYSKO; CMENTARZYSKO	WCZESNY I ŚRODKOWY OKRES LATEŃSKI; HALLSTATT D; WCZESNA EPOKA ŻELAZA	16-40;55;
102	SKRZYDŁÓWKO	3	OSADA; OSADA; CMENTARZYSKO SZKIELETOWE; PUNKT OSADNICZY; ZNALEZISKO LUŻNE; CMENTARZYSKO	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE; PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE; PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE; OKRES WPŁYWÓW RZYMSKICH	16-40;52;
103	SKRZYDŁÓWKO	4	PUNKT OSADNICZY; PUNKT OSADNICZY; ŚLAD OSADNICTWA	-; PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE; NEOLIT	16-40;53;
104	SKRZYDŁÓWKO	5	ŚLAD OSADNICTWA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	16-40;49;
105	SKRZYDŁÓWKO	6	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	16-40;50;
106	SZPON	1	HUTA SZKŁA	OKRES NOWOŻYTNY	15- 40;126;
107	SZPON	2	PUNKT OSADNICZY	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	15-40;60;
108	SZPON	3	PUNKT OSADNICZY	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	15-40;61;
109	SZPON	4	OSADA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	15-40;62;
110	SZPON	5	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	15-40;63;
111	SZPON	6	PUNKT OSADNICZY	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	15-40;64;
112	SZPON	7	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	15-40;65;
113	SZPON	8	OSADA?	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	15-40;73;
114	SZPON	9	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	15-40;74;
115	SZPON	10	PUNKT OSADNICZY	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	15-40;75;
116	SZPON	11	ŚLAD OSADNICTWA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	15-40;78;
117	SZPON	12	PUNKT OSADNICZY	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	15-40;79;
118	SZPON	13	PUNKT OSADNICZY	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	15-40;80;
119	SZPON	14	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	15-40;81;
120	SZPON	15	OSADA?	NEOLIT	15-40;82;
121	SZPON	16	PUNKT OSADNICZY	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	15-40;83;
122	SZPON	17	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	15- 40;106;
123	SZPON	18	PUNKT OSADNICZY	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	15- 40;107;
124	SZPON	19	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	15- 40;108;
125	SZPON	20	PUNKT OSADNICZY	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	15- 40;109;
126	SZPON	21	ŚLAD OSADNICTWA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	15- 40;110;

127	SZPON	22	OSADA OTWARTA; ŚLAD OSADNICTWA; OSADA OTWARTA; OSADA OTWARTA; ZNALEZISKO LUŻNE; ZNALEZISKO LUŻNE	WCZESNA EPOKA ŻELAZA; WCZESNA EPOKA ŻELAZA; WCZESNE ŚREDNIOWIECZE; ŚREDNIOWIECZE; WCZESNE ŚREDNIOWIECZE; PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	15-40;111;
128	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	1	CMENTARZYSKO; ZNALEZISKO LUŻNE	OKRES WPŁYWÓW RZYMSKICH; OKRES WPŁYWÓW RZYMSKICH	16-40;58;
129	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	2	CMENTARZYSKO KURHANOWE; ZNALEZISKO LUŻNE	-; PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	16-40;2;
130	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	3	OSADA?; PUNKT OSADNICZY	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE; WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	16-40;8;
131	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	4	CMENTARZYSKO KURHANOWE; CMENTARZYSKO KURHANOWE	EPOKA BRĄZU; OKRES WPŁYWÓW RZYMSKICH	16-40;1;
132	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	5	CMENTARZYSKO KURHANOWE	EPOKA BRĄZU/WCZESNA EPOKA ŻELAZA	15-40;127;
133	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	6	ŚLAD OSADNICTWA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	16-40;3;
134	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	7	PUNKT OSADNICZY	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	16-40;5;
135	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	8	ŚLAD OSADNICTWA	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	16-40;6;
136	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	9	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT?	16-40;7;
137	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	11	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT?	16-40;9;
138	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	12	ŚLAD OSADNICTWA	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	16-40;10;
139	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	13	PUNKT OSADNICZY	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	16-40;11;
140	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	14	ŚLAD OSADNICTWA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	16-40;12;
141	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	15	PUNKT OSADNICZY	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	16-40;13;
142	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	16	PUNKT OSADNICZY	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	16-40;14;
143	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	17	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	16-40;15;
144	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	18	PUNKT OSADNICZY	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	16-40;16;
145	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	19	ŚLAD OSADNICTWA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	16-40;17;
146	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	20	ŚLAD OSADNICTWA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	16-40;26;
147	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	21	ŚLAD OSADNICTWA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	16-40;27;
148	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	22	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	16-40;28;

149	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	23	ŚLAD OSADNICTWA	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	16-40;29;
150	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	24	ŚLAD OSADNICTWA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	16-40;30;
151	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	25	PUNKT OSADNICZY	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	16-40;31;
152	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	26	ŚLAD OSADNICTWA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	16-40;32;
153	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	27	PUNKT OSADNICZY	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	16-40;33;
154	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	28	ŚLAD OSADNICTWA	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	16-40;34;
155	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	29	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	16-40;35;
156	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	30	ŚLAD OSADNICTWA	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	16-40;36;
157	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	31	ŚLAD OSADNICTWA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	16-40;37;
158	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	32	ŚLAD OSADNICTWA	NEOLIT	16-40;32;
159	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	33	PUNKT OSADNICZY	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	16-40;39;
160	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	34	PUNKT OSADNICZY	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	16-40;46;
161	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	35	ŚLAD OSADNICTWA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	16-40;47;
162	SZUMLEŚ KRÓLEWSKI	36	PUNKT OSADNICZY	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	16-40;48;
163	ŚLEDZIOWA HUTA	1	HUTA SZKŁA; ŚLAD OSADNICTWA	OKRES NOWOŻYTNY; PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	16-39;4;
164	ŚLEDZIOWA HUTA	2	PUNKT OSADNICZY	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	16-39;1;
165	ŚLEDZIOWA HUTA	3	ŚLAD OSADNICTWA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	16-39;2;
166	ŚLEDZIOWA HUTA	4	PUNKT OSADNICZY	NEOLIT	16-39;3;
167	ŚLEDZIOWA HUTA	5	PUNKT OSADNICZY	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	16-39;5;
168	NOWY BARKOCZYN	1	GRODZISKO	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	
169	NOWY BARKOCZYN	2	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	
170	NOWY BARKOCZYN	3	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH; CMENTARZYSKO; CMENTARZYSKO	HALLSTATT C-D; HALLSTATT C-D; WCZESNA EPOKA ŻELAZA	
171	NOWY BARKOCZYN	4	OSADA; OSADA; OSADA	WCZESNA EPOKA ŻELAZA; HALLSTATT C; WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	
172	NOWY BARKOCZYN	5	CMENTARZYSKO	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	
173	NOWY BARKOCZYN	6	CMENTARZYSKO KURHANOWE	EPOKA NIEOKREŚLONA	
174	NOWY BARKOCZYN	7	CMENTARZYSKO	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	

175	NOWY BARKOCZYN	8	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	
176	NOWY BARKOCZYN	9	OSADA	HALLSTATT C	
177	NOWY BARKOCZYN	10	CMENTARZYSKO KURHANOWE; CMENTARZYSKO KURHANOWE	HALLSTATT C; EPOKA BRĄZU	
178	LINIEWKO	1	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	
179	LINIEWKO	2	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	
180	STARY BARKOCZYN	1	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	
181	STARY BARKOCZYN	2	CMENTARZYSKO?	EPOKA NIEOKREŚLONA	
182	STARY BARKOCZYN	3	OSADA; OSADA	WCZESNA EPOKA ŻELAZA; WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	
183	STARY BARKOCZYN	4	ZNALEZISKO LUŻNE	HALLSTATT C?	
184	LUBIESZYNEK	1	CMENTARZYSKO KURHANOWE	EPOKA NIEOKREŚLONA	
185	SZTOFROWA HUTA	1	HUTA SZKŁA	OKRES NOWOŻYTNY	

Przedmiotem ochrony archeologicznej są stanowiska i obiekty archeologiczne wpisane do rejestru zabytków województwa pomorskiego i strefy ochrony archeologicznej (konserwatorskiej) na obszarach, na których znajdują się stanowiska archeologiczne. Najcenniejszych 18 obiektów i stanowisk archeologicznych wpisano do Rejestru Zabytków Województwa Pomorskiego.

### 5.2.6. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych

Na terenie Gminy Nowa Karczma mieści się Muzeum Hymnu Narodowego w Będominie oddział Muzeum Narodowego w Gdańsku. W zbiorach Muzeum Hymnu Narodowego w Będominie znajduje się kolekcja ponad 7000 obiektów ruchomych, z czego 3074 wpisanych jest do rejestru zabytków.

### 5.2.7. Dziedzictwo niematerialne

Do niematerialnego dziedzictwa kultury Gminy Nowa Karczma należy zaliczyć język kaszubski. We wszystkich szkołach znajdujących się na terenie Gminy Nowa Karczma



od kilku lat prowadzone są zajęcia z języka kaszubskiego. Zachowały się również zwyczaje związane z istnieniem Koła Gospodyń Wiejskich. Poprzez istnienie Koła Gospodyń Wiejskich kultywowane są tradycje związane ze strojem, potrawami, tańcem. Jednocześnie niematerialnym elementem dziedzictwa kulturowego Gminy Nowa Karczma są także rozgrywki w tradycyjną grę karcianą „Baśka”.

### **5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony**

Podstawową formą ochrony zabytków jest wpis do rejestru zabytków. Ochrona obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków regulowana jest ustaleniami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Rejestr zabytków znajdujących się na terenie województwa pomorskiego prowadzi Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Obiekty wpisane do Rejestru Zabytków Województwa Pomorskiego:

Zabytki nieruchome:

1. Dwór Józefa Wybickiego oraz park dworski w Będominie

- czas powstania XVIII w.,
- wpis do rejestru zabytków Nr 603 z dnia 30.05.1972 r. oraz z dnia 25.01.1999 r.,

2. Kościół Parafialny pw. Matki Boskiej Królowej Polski w Nowym Barkoczyńcu

- czas powstania XIX/XX w.,
- wpis do rejestru zabytków Nr 1660 z dnia 21.04.1998 r.

3. Kościół rzymskokatolicki parafialny p.w. św. Michała Archanioła wraz z terenem d. cmentarza przykościelnego i część działki nr 64/2, na której wymienione obiekty są usytuowane w Rekownicy

- czas powstania XIX w.,
- wpis do rejestru zabytków Nr 1922 z dnia 21.09.2015 r.

Są to jedne z najcenniejszych elementów krajobrazu kulturowego na terenie Gminy Nowa Karczma.

□ Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków województwa pomorskiego na mocy decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków to 17 obiektów ruchomych z terenu Gminy Nowa Karczma. Zabytki ruchome stanowią wyposażenie jednego z kościołów.

□ Obiekty i stanowiska archeologiczne na obszarze Gminy Nowa Karczma wpisane do Rejestru Zabytków:

Lp.	Miejscowość	Rodzaj stanowiska	Data wpisu do rejestru zabytków
1.	Grabówko	grodzisko wyżynne	03.09.1962r.
2.	Nowy Barkoczyn	grodzisko	09.01.1970r.
3.	Skrzydłowo	grodzisko wyżynne	10.07.1970r.
4.	Skrzydłówek	cmentarzysko płaskie	09.12.1970r.
5.	Szumleś Królewski	cmentarzysko kurhanowe	17.12.1971r.
6.	Rekownica - Będomin	cmentarzysko kurhanowe	02.12.1972r.
7.	Stary Barkoczyn	cmentarzysko płaskie	20.10.1976r.
8.	Nowy Barkoczyn	cmentarzysko płaskie	20.10.1976r.
9.	Lubań	cmentarzysko płaskie	20.10.1976r.
10.	Nowy Barkoczyn	cmentarzysko płaskie	30.03.1977r.
11.	Lubań	cmentarzysko płaskie	09.12.1977r.
12.	Lubań	cmentarzysko płaskie	17.12.1977r.
13.	Nowy Barkoczyn	osada otwarta	17.12.1977r.
14.	Nowa Karczma	cmentarzysko kurhanowe	17.12.1977r.
15.	Nowa Karczma	osada otwarta	20.12.1977r.
16.	Grabówko	cmentarzysko kurhanowe	08.11.1978r.
17.	Szumleś Królewski	kurhan kamienny	25.05.1989r.
18.	Szumleś Królewski	cmentarzysko kurhanowe	25.05.1989 r.

#### 5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Gminną ewidencję zabytków zgodnie z art. 22 ust. 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowią:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru,
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków,
- 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Ewidencję zabytków na terenie gminy prowadzi wójt (burmistrz, prezydent miasta) w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.

Na terenie Gminy Nowa Karczma znajdują się 52 zabytki nieruchome ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków.

<b>L.p.</b>	<b>Miejscowość</b>	<b>Obiekt</b>
1.	Będomin	Dwór Józefa Wybickiego
2.	Będomin	Park dworski
3.	Będomin	Zespół dworsko-parkowy
4.	Grabowo Kościerskie	Kościół parafialny pw. Św. Anny
5.	Grabowo Kościerskie	Kaplica cmentarna
6.	Grabowo Kościerskie	Cmentarz przykościelny
7.	Grabowo Kościerskie	Plebania
8.	Grabowo Kościerskie	Stodoła w zespole plebanii
9.	Grabowo Kościerskie	Spichlerz w zespole plebanii
10.	Grabowo Kościerskie	Park
11.	Grabowo Kościerskie	Budynek organistówki
12.	Grabowo Kościerskie	Budynek gospodarczy organistówki
13.	Grabowo Kościerskie	Cmentarz parafialny wraz z murem wokół starej części cmentarza
14.	Grabowo Kościerskie	Cmentarz ewangelicki
15.	Grabowska Huta	Budynek szkoły
16.	Grabowska Huta	Budynek gospodarczy szkoły
17.	Grabowska Huta	Dom mieszkalny nr 2
18.	Grabowska Huta	Dom mieszkalny nr 31
19.	Grabowska Huta	Dom mieszkalny nr 38
20.	Grabowska Huta	Cmentarz poewangelicki
21.	Grabówko	Budynek szkoły
22.	Grabówko	Cmentarz poewangelicki
23.	Lubań	Dwór
24.	Nowa Karczma	Cmentarz poewangelicki
25.	Nowa Karczma	Cmentarz poepidemiczny
26.	Nowy Barkoczyn	Kościół parafialny pw. Matki Boskiej Królowej Polski
27.	Nowy Barkoczyn	Cmentarz ewangelicki
28.	Nowy Barkoczyn	Cmentarz parafialny
29.	Nowy Barkoczyn	Cmentarz ewangelicki
30.	Rekownica	Kościół rzymskokatolicki parafialny p.w. św. Michała Archanioła wraz z terenem d. cmentarza przykościelnego i część działki nr 64/2, na której wymienione obiekty są usytuowane
31.	Rekownica	Plebania
32.	Rekownica	Młyn
33.	Rekownica	Dom mieszkalny nr 9
34.	Rekownica	Dom mieszkalny nr 14
35.	Rekownica	Dom mieszkalny nr 15
36.	Skrzydłowo	Dom mieszkalny nr 18
37.	Skrzydłowo	Dom mieszkalny nr 36

38.	Skrzydłówko	Młyn
39.	Skrzydłówko	Dom młynarza
40.	Skrzydłówko	Dwór nr 18
41.	Skrzydłówko	Brama parku podworskiego (park zdewastowany)
42.	Stary Barkoczyn	Dom mieszkalny nr 19
43.	Stary Barkoczyn	Dom mieszkalny nr 30
44.	Stary Barkoczyn	Cmentarz poewangelicki
45.	Szatarpy	Dom mieszkalny wł. Mühlbrod Zygmunt
46.	Szatarpy	Grób Franciszka Hynka
47.	Szatarpy	Cmentarz ewangelicki
48.	Szpon	Cmentarz poewangelicki
49.	Sztofrowa Huta	Dom mieszkalny nr 3
50.	Sztofrowa Huta	Dom mieszkalny nr 4
51.	Szumleś Królewski	Cmentarz poewangelicki
52.	Śledziowa Huta	Cmentarz poewangelicki

### 5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Do najcenniejszych obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie Gminy Nowa Karczma należy Muzeum Hymnu Narodowego w Będominie. Muzeum zostało otwarte 17 lipca 1978r. Placówka mieści się w XVIII w. dworku szlacheckim, w którym urodził się Józef Wybicki, twórca polskiego hymnu narodowego – Mazurka Dąbrowskiego. W Muzeum prezentowane są dwie wystawy stałe: „Józef Wybicki i jego epoka” oraz „Rola Mazurka Dąbrowskiego w podtrzymywaniu świadomości narodowej Polaków w XIX i XX wieku”. W prezentującej unikatowe zbiory placówce można zobaczyć meble, gobeliny, broń białą i palną, orzelki wojskowe, medale, biżuterię patriotyczną, obrazy, ryciny, rękopisy, archiwalne karty pocztowe, śpiewniki, ekslibrisy czy archiwalne wydawnictwa muzyczne dotyczące hymnu polskiego, jak również jego twórcy.

## 6. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY. ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> <li>występowanie bardzo cennych obiektów o walorach historycznych i kulturowych,</li> <li>dogodne położenie – bliskie sąsiedztwo z Trójmiastem,</li> <li>dogodne położenie komunikacyjne,</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>zły lub pogarszający się stan techniczny części obiektów zabytkowych,</li> <li>przekształcanie obiektów zabytkowych w zabudowie</li> <li>niewystarczające środki finansowe</li> </ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>• zróżnicowanie terenu pod względem przyrodniczym i krajobrazowym,</li> <li>• dobre warunki dla rozwoju turystyki krajoznawczej,</li> <li>• imprezy kulturowe,</li> <li>• budynki zabytkowe wykorzystane funkcjonalnie, stosunkowo niewielka ilość nie użytkowanych, pustych obiektów,</li> <li>• uregulowany stan własnościowy większości obiektów zabytkowych,</li> <li>• dobre rozpoznanie zasobów dziedzictwa kulturowego z terenu Gminy,</li> <li>• zachowane obiekty sakralne o wysokiej wartości kulturowej,</li> </ul>	<p>na konserwację i rewolaryzację obiektów zabytkowych,</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• słaba promocja zasobów dziedzictwa kulturowego Gminy jako produktu turystycznego,</li> <li>• niewystarczająca świadomość społeczna o konieczności dbania o zabytki,</li> <li>• niedostateczna liczba publikacji na temat dziedzictwa kulturowego Gminy</li> <li>• niedostateczne oznakowanie cennych obiektów</li> <li>• obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego tylko dla niewielkiej części obszaru Gminy,</li> </ul>
<p><b>Szanse</b></p>	<p><b>Zagrożenia</b></p>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• wzbogacenie tras turystycznych i szlaków o miejsca i obiekty zabytkowe,</li> <li>• prezentacja dziedzictwa kulturowego przy wykorzystaniu technik informatycznych,</li> <li>• działania promujące dziedzictwo kulturowe oraz inicjatywy edukujące społeczności lokalne w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego,</li> <li>• uwzględnienie potrzeb ochrony dziedzictwa kulturowego w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego</li> <li>• systematyczny wzrost świadomości społecznej i poczucia odpowiedzialności za stan gminy, zwłaszcza obiektów o wartości zabytkowej i przestrzeni publicznej,</li> <li>• wyeksponowanie bogatej historii Gminy, opatrzenie miejsc i obiektów informacją zawierającą znaki i symbole czytelne dla odbiorców</li> <li>• wykorzystywanie w remontowanych obiektach zabytkowych dobrych jakościowo, właściwych pod</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• samowolne działania na zabytkach bez uzgodnień konserwatorskich,</li> <li>• niedostateczne środki na renowację zabytkowych obiektów,</li> <li>• braki w edukacji kulturowej oraz niedostateczna świadomość wartości zasobów kulturowych,</li> <li>• degradacja obiektów zabytkowych spowodowana niewłaściwą eksploatacją, nadmierną komercjalizacją lub wykorzystaniem do nieodpowiednich funkcji,</li> <li>• zagrożenia ze strony sił natury</li> <li>• niedostatek narzędzi administracyjnych egzekwowania przez gminę prawa wobec działań samowolnych,</li> <li>• bardzo wysokie koszty remontów obiektów zabytkowych,</li> <li>• zagrożenia związane z działalnością inwestycyjną,</li> </ul>

<p>względem technologicznym materiałów i rozwiązań,</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• precyzyjne określenie warunków ochrony zabytków w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,</li> <li>• ustalenie z właścicielami obiektów zabytkowych możliwości i zasad ich udostępniania,</li> <li>• wzrost zainteresowania właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych opieką nad nimi,</li> <li>• pozyskiwanie funduszy na działania strukturalne dotyczące ochrony zabytków,</li> <li>• wykorzystanie walorów zasobów kulturowych dla rozwoju turystyki,</li> <li>• rosnąca rola samorządu włączającego się w strefę ochrony dziedzictwa,</li> <li>• wysoka atrakcyjność turystyczna regionu,</li> </ul>	
---	--

## **7. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE**

Celem strategicznym Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami jest zachowanie dziedzictwa kulturowego Gminy, poprzez działania służące utrwaleniu wielokulturowej tożsamości historycznej regionu z zachowaniem lokalnych odrębności oraz wykorzystaniu zasobów dziedzictwa kulturowego jako ważnego elementu rozwoju gospodarczego i promocji regionu.

### **7.1. Priorytety programu opieki nad zabytkami**

Priorytet I:  
ZACHOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY

Priorytet II:  
EDUKACJA I PROMOCJA W ZAKRESIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY

## 7.2. Kierunki działań programu opieki nad zabytkami

### Priorytet I:

#### ZACHOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY

- zachowanie dziedzictwa kulturowego poszczególnych wsi gminy służące budowaniu tożsamości mieszkańców oraz promocji turystycznej,
- zadbanie o właściwą ekspozycję najcenniejszych zabytków dziedzictwa kulturowego,
- zapewnienie warunków prawnych i organizacyjnych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie,
- aktywne zachęcanie sektora prywatnego do zagospodarowania obiektów zabytkowych,
- udzielanie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane dla właścicieli obiektów wpisanych do rejestru zabytków,
- uwzględnianie dziedzictwa kulturowego przy sporządzaniu dokumentów planistycznych,
- informowanie właścicieli budynków będących obiektami zabytkowymi o przysługujących im prawach i konieczności wypełniania obowiązków oraz formach dofinansowania remontów,
- stworzenie czytelnych zasad finansowego wsparcia dla właścicieli obiektów zabytkowych,
- wspieranie działań zmierzających do poprawy stanu zachowania zabytków i pomoc merytoryczna w pozyskiwaniu środków zewnętrznych,
- wspierania poczynań właścicieli obiektów zabytkowych przy działaniach związanych z ich właściwym użytkowaniem i utrzymaniem,
- podnoszenie poziomu wykszolenia pracowników działających w sferze ochrony zabytków,
- ochrona tożsamości kulturowej miejsca (miejscowości, regionu) – objęcie ochroną obszarów zabudowy w sąsiedztwie wartościowych zespołów przestrzennych i ich dekompozycja przestrzenna, pozwalająca na wyeksponowanie wartościowych cech zespołu,
- utworzenie i modernizacja elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej,

- pielęgnowanie walorów krajobrazów historycznych regionu,
- łączenie ochrony środowiska kulturowego z ochroną środowiska przyrodniczego poprzez ochronę krajobrazów naturalnych związanych przestrzennie z historycznym założeniem architektonicznym
- bieżąca współpraca z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w odniesieniu do obiektów znajdujących się w rejestrze i ewidencji zabytków,
- zachowanie, udostępnienie i zagospodarowanie stanowisk archeologicznych o zachowanych formach krajobrazowych w celach naukowych, dydaktycznych oraz turystycznych,
- zapobieganie niszczeniu udokumentowanych stanowisk archeologicznych,
- zachowanie i ochrona grodzisk,
- przeciwdziałanie bezplanowej, chaotycznej parcelacji terenu.

#### Priorytet II:

#### EDUKACJA I PROMOCJA W ZAKRESIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY

- organizowanie w ramach zajęć szkolnych wycieczek krajoznawczych, prezentacja najcenniejszych obiektów zabytkowych i ich historii,
- publikacja folderu prezentującego najważniejsze obiekty zabytkowe na terenie gminy,
- udostępnienie „Programu opieki nad zabytkami Gminy Nowa Karczma” na stronie internetowej Gminy Nowa Karczma,
- uwzględnienie obiektów zabytkowych przy wyznaczaniu nowych tras turystycznych i ścieżek dydaktycznych,
- ustalenie z właścicielami obiektów zabytkowych możliwości i zasad ich udostępniania,
- promowanie najcenniejszych zabytków z terenu gminy,
- kształtowanie społecznej potrzeby ochrony dziedzictwa kulturowego,
- popularyzację wszelkiego rodzaju konkursów promujących wiedzę z zakresu szeroko pojętego dziedzictwa kulturowego,
- przedstawienie walorów kulturowych i przyrodniczych w ofercie turystycznej gminy,
- tworzenie nowych szlaków rowerowych i pieszych z uwzględnieniem zasobów



kulturowych,

- stworzenie jednolitego sposobu oznakowania obiektów i miejsc związanych z dziedzictwem kulturowym na terenie gminy (tablice informacyjne, drogowskazy),
- działania edukacyjne w zakresie ochrony dóbr kultury,
- wspieranie działań społecznych w zakresie ochrony zabytków i budowanie tożsamości regionalnej mieszkańców,
- działania edukacyjne i informacyjne na temat dziedzictwa niematerialnego,
- promowanie tradycyjnych form i cech regionalnej architektury (w zakresie bryły, detalu architektonicznego, materiału, kolorystyki, rozwiązań konstrukcyjnych),
- szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy,
- wspieranie działań służących umacnianiu tożsamości regionalnej z zachowaniem różnorodności tradycji, dorobku i dziedzictwa historycznego kaszubskiego,
- wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych w zabytkowych obiektach budownictwa.

### **7.3. Zadania programu opieki nad zabytkami**

- 1) Promowanie adaptacji i modernizacji w celu zachowania ciągłości użytkowania zabytku, utrzymanie dotychczasowych lub wprowadzenia nowych funkcji odpowiednich do charakteru budynku.
- 2) Kontrola stanu zachowania i przeznaczenia obiektów znajdujących się w ewidencji zabytków.
- 3) Rozpowszechnianie wśród właścicieli zabytków wiedzy na temat obszarów i obiektów zabytkowych oraz wytycznych dla ich ochrony.
- 4) Podejmowanie działań w zakresie odnowy i zabezpieczenia zabytków.
- 5) Odpowiednie wyeksponowanie zabytków i walorów krajobrazu kulturowego.
- 6) Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków na opiekę nad zabytkami.

## **8. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI**

Zadania określone w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami Gminy Nowa Karczma będą wykonywane przy pomocy następujących instrumentów:

- prawnych – wynikających z przepisów ustawowych, obejmujących między innymi uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, stref ochrony konserwatorskiej, budowę parków kulturowych, wnioskowanie o wpis do wojewódzkiego rejestru lub włączenie do wojewódzkiej ewidencji zabytków obiektów będących własnością gminy, wykonywanie decyzji administracyjnych wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- finansowych - korzystanie z programów uwzględniających dofinansowanie z funduszy zewnętrznych, w tym z programów UE oraz dotacje, subwencje, dofinansowania, nagrody, zachęty finansowe dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych, w zależności od możliwości finansowych gminy,
- koordynacji - obejmujących między innymi realizację zapisów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w dokumentach strategicznych województwa pomorskiego,
- społecznych - obejmujących między innymi działania edukacyjne promocyjne, współdziałanie z organizacjami społecznymi, działania prowadzące do tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami,
- kontrolnych - obejmujących między innymi aktualizację gminnej ewidencji zabytków, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego.

## **9. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI**

Za monitorowanie realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami odpowiada Wójt Gminy Nowa Karczma, który zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy o ochronie zabytków

i opiece nad zabytkami, co 2 lata będzie przedstawiał Radzie Gminy Nowa Karczma sprawozdanie z realizacji programu. Wykonanie sprawozdania powinna poprzedzić ocena poziomu realizacji gminnego programu uwzględniająca:

a) wykonanie zadań przyjętych do realizacji w czteroletnim okresie obowiązywania gminnego programu opieki nad zabytkami,

b) efektywność ich wykonania.

Przykładowe kryteria prowadzenia oceny realizacji programu opieki nad zabytkami:

- kwota wydatków z budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami,
- wartość finansowa wykonanych prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach,
- liczba obiektów poddanych pracom konserwatorskim,
- wartość pozyskanych środków finansowych ze źródeł pozabudżetowych przez gminę,
- ilość przeprowadzonych kontroli stanu zachowania obiektów zabytkowych,
- liczba wniosków o wpis do rejestru zabytków obszarów, obiektów i zespołów zabytkowych,
- liczba obiektów poddanych pracom zabezpieczającym przed zniszczeniem,
- liczba zrealizowanych konkursów, wystaw i działań edukacyjnych na terenie gminy,
- liczba przygotowanych/wydanych publikacji, folderów promocyjnych, przewodników poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego gminy,
- ilość oznakowanych obiektów zabytkowych, dróg, tras turystycznych,
- liczba szkoleń/liczba osób biorących udział w szkoleniach związanych z ochroną i popularyzacją dziedzictwa kulturowego,
- inne.

## **10. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI**

W celu właściwej i skutecznej realizacji „Programu opieki nad zabytkami” wykorzystane zostaną środki możliwe do zabezpieczenia z budżetu gminy na ten cel.

W miarę możliwości prowadzone będą programy aplikujące o środki finansowe z źródeł np. Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego.

Źródła finansowania:

- 1) budżet państwa – m. in. środki w ramach dotacji z programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji na remont i konserwację obiektów wpisanych do rejestru zabytków,
- 2) Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prace konserwatorskie przy zabytkach archeologicznych, nieruchomych i ruchomych wpisanych do rejestru zabytków,
- 3) budżet samorządu województwa – m. in. dotacje celowe na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, dotacje inwestycyjne dla instytucji kultury podległych samorządowi województwa pomorskiego – obiekty wpisane do rejestru zabytków,
- 4) granty samorządu województwa dla podmiotów nie zaliczanych do sektora finansów publicznych, nagrody,
- 5) budżet samorządu gminy – m. in. dotacje na finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków,
- 6) projekty realizowane przez instytucje kultury,
- 7) fundusze Unii Europejskiej związane z programami uwzględniającymi dziedzictwo kulturowe, np. Regionalny Program Operacyjny, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Program Operacyjny Rybactwo i Morze na lata 2014-2020.
- 8) inne źródła zagraniczne.

Źródła prywatne:

- osoby fizyczne – w tym składki i zbiórki publiczne na określony cel,
- osoby prawne,
- organizacje pozarządowe – stowarzyszenia, fundacje,
- wyznaniowe osoby prawne.

## **11. REALIZACJA I FINANSOWANIE PRZEZ GMINĘ ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTKÓW**

W latach 2016 – 2019 głównym celem działań Gminy Nowa Karczma będzie podniesienie wartości zachowanego dziedzictwa kulturowego w świadomości lokalnej społeczności, a także zbieranie informacji i przygotowanie narzędzi pozwalających na zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania.

Obowiązującym wyznacznikiem sposobu finansowania opieki nad zabytkami są zasady zawarte w rozdziale 7 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Nakładają one obowiązek finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku na osobę fizyczną lub inną jednostkę organizacyjną, w tym także na jednostki z sektora finansów publicznych, posiadające tytuł prawny do zabytku.

Podstawowym działaniem Gminy w zakresie realizacji i finansowania ochrony zabytków będzie przyznanie w uchwale budżetowej środków finansowych na działania związane z ochroną zabytków.

Cele określone w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami dla Gminy Nowa Karczma na lata 2016-2019 będą osiągnięte w szczególności poprzez:

- wspólne działania władz Gminy Nowa Karczma z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Urzędem Marszałkowskim Województwa Pomorskiego, Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, władzami kościelnymi oraz innymi jednostkami samorządu terytorialnego,
- inicjatywy własne władz Gminy Nowa Karczma,
- stosowanie instrumentów finansowych (dotacje, nagrody, itp.),
- inne działania stymulujące.

## 12. CZĘŚĆ GRAFICZNA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI



*Muzeum Hymnu Narodowego w Będminie*



*Kościół parafialny pw. Matki Boskiej Królowej Polski w Nowym Barkoczynie*



*Kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła w Rekownicy*

## UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ustawa nakłada na gminę obowiązek sporządzenia programu opieki nad zabytkami. Zgodnie z obowiązującymi przepisami gminny program opieki nad zabytkami opracowuje się na okres 4 lat. Program ma na celu w szczególności włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, zahamowania procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania, a także podejmowanie działań zwiększających ich atrakcyjność. Program opieki nad zabytkami Gminy Nowa Karczma na lata 2016-2019 został pozytywnie zaopiniowany przez Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków pismem nr RD.5120.17.2015.DH z dnia 16.03.2016r. Przyjęcie programu opieki nad zabytkami umożliwi samorządowi gminy wykonywanie zadań własnych w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. W związku z powyższym uznaje się za zasadne przyjęcie przedmiotowej uchwały.